

Avrupa

Okyanusya kıtasından sonra dünyadaki kıtaların en küçüğü. Avrupa sınırlarınının, nereden başladığına dair, kesin bir sınır birliğine varılamamıştır. Ancak Hazar Denizinden Kuzey Buz Denizine kadar uzanan Ural Dağları Avrupa'dan sayılmaktadır. Avrupa; güneydoğuda Kafkas Dağları, Karadeniz, Marmara Denizi, Boğazlarla Asya kıtasından ayrılır. Güneybatıda ise Akdenizle sınırlanır. Kuzeyinde Kuzey Buz Denizi, batı ve kuzeybatısında Atlas Okyanusu vardır. 10.600.000 km²lik yüzölçümü ile toplam kara alanlarınının % 15'ini kaplar.

Tarihi

Avrupa'ya ilk gelenler muhtemelen Asya'dan gelip yerleşmişlerdir. Bilinen ilk Avrupa medeniyeti M.Ö. 8. yüzyılda Yunanistan'da başlar. Yunanlılar M.Ö. 5. yüzyılda en parlak devirlerini yaşamışlar ve Makedonya Kralı Büyük İskender, Anadolu, Mısır, Mezopotamya ve Hind kıyılarına kadar seferler yapmıştır. Yunanlıların yıkılmasından sonra kurulan Roma İmparatorluğu, Akdeniz ülkelerinin tamamını, Almanya içlerine ve Britanya adalarına kadar olan yerleri ellerine geçirmiştir. Romalılar zamanında Hıristiyanlık, resmi devlet dini olmuştur. Roma İmparatorluğunun 395 yılında ikiye ayrılması ve Germen kabilelerinin göçleri Avrupa'nın siyasi tablosunda büyük değişiklikler meydana getirdi. Bu göçler neticesinde Ostrogoslar ve Lumbartslar İtalya'ya, Franklar Fransa'ya, Vizigotlar İspanya'ya, Anglo-saksonlar ise Güney İngiltere'ye yerleştiler. 711 yılında Müslümanlar Tarık bin Ziyad'ın önderliğinde İspanya'da hakimiyet kurmuşlardır. Müslümanların İspanya'daki hakimiyetleri 16. yüzyıla kadar sürmüştür. Müslümanların ilim ve kültürleri, Avrupa'da rönesansı hazırlamıştır. Charlemange adlı bir Germen (742-814), Almanya ve Fransa'yı içine alan büyük bir Germen İmparatorluğu kurdu. Daha sonra İtalya'yı da ele geçirdi. Slavlar, Bohemya, Polonya ve Rusya'da krallık kurdular. Normanlar; Fransa, Sicilya, İngiltere ve Doğu Avrupa'nın

birçok yerlerinde krallıklar ve prenslikler kurarak bütün Avrupa'yı altüst ettiler.

Ortaçağ müddetince Avrupa'da bir kilise hakimiyeti vardı. Krallar dahi kiliseye karşı koyamıyor ve kilise karşısında aciz kalıyordu. Papazların çağrısı üzerine on ikinci yüzyıldan itibaren Kudüs'e kanlı Haçlı seferleri başladı ve defalarca tekrarlandı. Bu seferlerde Haçlılar yüz binlerce suçsuz insanın, çoluk-çocuk demeden kanını döktüler. Haçlı seferleri esnasında Avrupalılar, Şarktaki İslam kültür ve medeniyetini tanıdılar ve bunları Avrupa'ya taşıdılar. On üçüncü yüzyıldan itibaren hızla gelişip, Viyana kapılarına kadar varan Osmanlıların Avrupa üzerinde yılarca tesiri olmuş ve Avrupa'nın siyasi olaylarında Osmanlı Devleti mühim rol oynamıştır. On beşinci yüzyılda Martin Luther ve arkadaşlarının başlattığı Protestanlık hareketi, Amerika ve Ümid Burnunun keşfi Avrupa'nın siyasi ve sosyal hayatında önemli değişiklikler meydana getirdi. 1789'da Fransa İhtilali, Napolyon'un Avrupa savaşları, bilhassa milliyetçilik ve demokrasi hareketleri Avrupa üzerinde büyük etkiler meydana getirmiştir. Balkan devletlerinin bağımsızlıklarını kazanması, Prusya, liderliğinde kuvvetli bir Alman Devletinin kurulmasını sağlamıştır. Osmanlı Devleti bu durumdan etkilenmiştir. Birinci Dünya Savaşı (1914-1918) sonunda, Almanya, batı, doğu ve kuzeydeki birçok toprağını kaybetti. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu parçalandı ve yıkıldı. Rusya'da 1917 Bolşevik İhtilali ile batıda Polonya, Çekoslovakya, Finlandiya, Litvanya ve Romanya devletleri kuruldu. İkinci Dünya Savaşı (1939-1945) Avrupa'nın ve özellikle İngiltere'nin dünya üzerindeki üstünlüğünün sonu, ABD ve SSCB'nin dünya siyaseti üzerindeki nüfuzunun artması ile sonuçlanmıştır.

Fiziki Yapı

Dağları: Kuzeyde İskandinavya'daki dağları sayılmayacak olursa, Avrupa'daki dağları Alp dağ silsilesine bağlı dağlar teşkil eder. Bu dağlar. İsviçre'de Alp Dağları, İtalya'da baştan başa uzanan Apeninler, Karpatlar, Pireneler, Balkan

Dağları adını alan Pindus, Dinar ve Rodolp dağlarından meydana gelir. Doğuda Ural Dağları, Hazar Denizinin batısında Kafkas Dağları yer alırlar. Kuzeyde yer alan, İskandinavya Dağlarının yüksekliği 2500 metreyi pek geçmez. Avrupa'nın en yüksek noktaları, Fransa-İtalya sınırındaki Mont Blanc Tepesi (4810 m), İsviçre'nin Monte Rosa Tepesi (4634 m), Pirenelerde Anete Tepesi (3404 m)dir. Avrupa'da pekçok yanardağ faaliyet göstermiştir. İtalya'daki Vezüv, Stromboli ve Etna yanardağları faal haldedirler. Yüz seneye yakın zamandan beri faaliyetine devam eden Volkono Adası, yanardağ kelimesine "volkan" adının verilmesine sebep olmuştur.

Geçmiş senelerde, yanardağların faaliyetleri yanında Akdeniz bölgesinde büyük zelzeleler görülmüştür. Bilhassa Portekiz'in Tağus Vadisinde, Güney İtalya ve Sicilya, Malta, Yugoslavya, Yunanistan, Ege adalarında büyük zararlara sebep olan zelzeleler olmuştur.

Ovaları: Avrupa'nın en büyük ovaları doğu bölgesindedir. En önemlileri; Dinyeper, Volga ve Don nehrinin suladığı Ural Dağlarına kadar uzanan geniş düzlüklerdir. Bu ovaların bir bölümü Pripet Bataklıkları ile kaplıdır. Orta Avrupa'da, Macar, Eflak ve Po Ovaları, Britanya'nın güneyi, Fransa, Almanya ve Polonya'nın kuzeyindeki ovalar da önemlidir.

Akarsuları: Avrupa'nın yen uzun ırmağı Volga'dır. Kuzeydoğu Avrupa'daki Valday Yaylasından doğan Volga, doğu yönüne akarak, Hazar Denizine dökülür. Volga'dan sonra Karadeniz'e dökülen Tuna Nehri, kıtanın en önemli akarsuyudur. Don, Dinyester ve Dinyeper nehirleri de Karadeniz'e dökülür. Avrupa'nın kuzeybatısındaki ırmaklarından Ren ile Elbe, Kuzey Denzine; Sen ise, Manş Denzine dökülür. Güneyindeki ırmaklar, Kuzey Denzine dökülen Peçora, Dvina; Baltık Denzine dökülen, Oder; Kuzey Denzine dökülen Weser ile Meuse'dir. Fransa'da akan Zoire Irmağı ise Atlas Okyanusuna dökülür. Peçora Irmağı Ural Dağlarından çıkar.

Gölleri: Avrupa'daki göllerin tamamı Baltık Denizi

çevresindedir. En büyüğü Rusya'daki Ladoga, Onnega, İsveç'deki Vener gölleridir. Finlandiya'daki göller ise Enare ve Ulea'dır.

İklim ve Tabii Kaynakları

Kuzey kutup bölgesinde dar bir kısım hariç, Avrupa'da genel olarak ılıman bir iklim hakimdir. Başlıca 4 iklim bölgesine ayrılır: 1)Kuzey Buz Denizi kıyıları:Burada sıcaklık daima 0°C'nin altındadır. 2)Batı Avrupa:Burada yıllık sıcaklık farkları az olan okyanus iklimi hakimdir. 3)Orta Avrupa:Burada, denizin uzak olması sebebiyle kışları çok soğuk, yazları da sıcak geçen kara iklimi görülür. 4)Akdeniz kıyıları: Burada Akdeniz iklimi hüküm sürer.

Bitki örtüsü: Yüksek dağlarda, Alpler'de kendilerine has bitki örtüsüne rastlanır. Ormanlar ekseriya kozalaklı ağaçlardan meydana gelmiştir. Güneydoğu Norveç'ten, İsveç, Finlandiya, Rusya, Kuzey Almanya ve Polonya'ya kadar olan sahayı bu ormanlar kaplarlar.

Akdeniz bitkileri, bu iklimin görüldüğü yerlerde rastlanır. Don olmayan yerlerde zeytin ağacı boldur. Halep çamı ve diğer çam türleri kıyılarda pek çoktur. İspanya ve Portekiz'de mantarlı meşe, yapraklarını dökmeyen meşeler ise, diğer bölgelerde yaygındır.

Fundalıklar çok azdır. Fransa'da ve diğer bazı yerlerde rüzgarlara açık sırtlar çam ağaçları dikilerek orman haline getirilmektedir.

Batı Avrupa'da çayırlar çok yaygındır.Portekiz ve Kuzey İtalya gibi yerlerde de çayırlar görülür. Garik adı verilen bodur kekik otları, diğer kokulu bitkiler, cüce lavanta, bitki örtüsünün en yoksul sayılanlarıdır. Bunlara Güney Fransa, İtalya, Dalmaçya, Yunanistan ve Malta'da rastlanır.

Hayvanlar: Avrupa'da yabani hayvanlar genellikle soylarını tüketmiş, bunun yerine evcil hayvanların yetiştirilmesine önem

verilmiştir. Sığır, at, koyun, keçi, kümes hayvanları en çok beslenen evcil hayvanlardır.

Nüfusun az olduğu dağlık yerlerde yabani hayvanların bazılarına rastlanır. Karaca, alageyik, geyik en çok görülenlerdendir. Bizon Polonya'da, Mus kuzey bölgelerinde vardır.

Etciller familyasından olan gelincik, kokarca, zerdeva, kaya sansarı, su samuru, porsuk, bozayı, çakal, kurt, tilki, vaşak, yaban kedisi Avrupa'da yaygındır. Kemiricilerden, çeşitli sıçan türleri, sincap, kirpi, köstebek de vardır. Avrupa kuş bakımından zengindir. Güvercin, kartal, kırlangıç, bülbül, kanarya, baykuş, ispinoz gibi güzel öten kuşlar her yerde bol olarak görülür.

Madenler: Az veya çok çeşitli madenler bulunur. Bol bulunan madenler; demir, krom, boksit, kurşun, kömür, alüminyumdur. Altın, gümüş az bulunur. Avrupa'da ihtiyaca cevap verecek kadar petrol elde edilir. Kömür, Batı Avrupa'da, Kuzey Ren-Westfalten alanında çoktur. Fransa'da Pas de Calais, Belçika'da Sambre-Meuse en büyük kömür alanıdır. İtalya'da, Sardunya'da ve İspanya'da kömür madenleri vardır. Doğu Almanya'daki Saksonya, Polonya'daki Yukarı Selazya, Uralların batısındaki kömür yatakları en önemli olanlarıdır. Kuzey Denizinde bulunan petrol son yıllarda Avrupa'yı petrol alanlarında üretici durumuna geçirmiştir. Batı Almanya, Hollanda ve Avusturya'da çıkan petrol önemsizdir. Tabii gazın her geçen gün önemi artmaktadır. Kuzey Denizinden elde edilen tabii gaz, İngiltere'de, Gaskonya'dakiler de Batı Avrupa'da kullanılmaktadır.

Nüfus ve Sosyal Hayat

Avrupa'da 700 milyon civarında insan yaşamaktadır. Asya'dan göç ederek Avrupa'ya yerleşenler çok olmuştur. Çoğunluğu beyaz ırkın teşkil ettiği Avrupa'da çeşitli insan tipleri vardır. Kuzey Denizi ile Baltık Denizinin çevrelerindeki insanlar uzun

boylu, sarı saçlı ve mavi gözlüdürler. Bu tip insanlar asıl Avrupa özelliğini taşır. Doğu Avrupa halkı genellikle orta boylu esmer veya sarışın, elmacık kemikleri çıkık insanlardır. Alplerde yaşayanlar, kısa boylu, beyaz benizlidirler. Akdeniz çevresinde yaşayanlar, kısa boylu, esmer, siyah gözlü, siyah saçlı insanlardır.

Avrupa'da çeşitli insan tipleri olduğu gibi, çeşitli dini inançlar da dikkati çeker. Çoğunluk çeşitli mezheplerdeki Hıristiyanlardadır. Son yıllarda bilhassa aydınlar arasında İslamiyet hızla yayılmaktadır.

Nüfus, sanayi bölgeleri ile kömür havzalarının bulunduğu yerlerde çok kalabalıktır. Ruhr Havzası, Kuzey Fransa'daki Pas de Calais kömür bölgesi, Doğu Almanya'daki Saksonya, Polonya'daki Yukarı Silezya, Batı Çekoslovakya kömür bölgeleri nüfusun toplandığı kalabalık bölgelerdir. Bunlardan başka Rotterdam, Antwerp, Hamburg, Göteborg, Leningrad, Barselona, Napoli, Londra, Moskova, Madrid, Roma, Paris gibi yerler de kalabalıktır.

Avrupa'nın Turistik ve Tarihi Yerleri

Avrupa, tarih ve turizm bakımından çok zengindir. Fransa'daki Lourve Müzesi dünyanın en zengin sanat ve tarih hazineleriyle doludur. Londra'daki Britsh Museum, paha biçilmez eserlerle, tarihi sanat hazineleriyle doludur.

Avrupa'nın her sene binlerce turist çeken şehirlerinden birisi de İstanbul'dur. Burası Osmanlıların kültür, medeniyet, sanat özelliğini ihtiva eden ve sayısız minareleriyle, camileriyle, medreseleriyle, saraylarıyla dolu bir şehirdir. Osmanlıların Viyana önlerine kadar olan topraklarda bıraktığı eserler, bugün bütün dünyanın ilgisini çekmekte ve bu eserleri anlatan kitaplar Nobel Edebiyat ödülünü almaktadırlar.

Ekonomi

Avrupa'da endüstri çok gelişmiştir. Endüstri merkezleri;

Almanya, Fransa, İngiltere, Rusya, Hollanda, İsveç ve İtalya gibi ülkelerdir. Endüstrinin yanında tarım da önemli bir yer tutar. Buğday, patates, çok yetiştirilir. Güney Avrupa, üzüm, zeytin, portakal bakımından zengindir. Kuzey deniz suları dünyada en çok balık bulunan yerlerden biridir. İngiltere Norveç arasındaki Doggar Bank, Norveç kıyıları, İzlanda açıkları balıkçılığın en çok yapıldığı bölgelerdir. Morina, pisi, ringo, dil balıkları en çok avlanan balıklardır. İspanya ve Portekiz'in çok avladıkları sardalya ve turna balıklarından konserve yapılır. İngiltere, Portekiz, İspanya, İzlanda Norveç, Almanya ve İsveç'in gelişmiş modern balık av filoları vardır.

Ulaşım: Avrupa'da ulaşım hızla ilerlemiştir. Dünyanın en modern hızlı ulaşım araçlarına sahiptir. Bütün devletler hava, kara yoluyla birbirine bağlı olduğu gibi diğer ülkelerle de bağlantılıdır. Demiryolları her ülkede farklı olmakla beraber, kıtayı sarmıştır. Limanlardan da bütün dünyaya deniz yolu bağlantısı vardır. Avrupa'da son sistem haberleşme cihazları kullanılır.